

Nemajetková újma

Znásilnění je závažným útokem na fyzickou a duševní integritu osoby (zpravidla ženy) a může vést jak ke vzniku fyzické či psychické újmy, ústící v újmu na zdraví, stejně jako bez ohledu na zdravotní následky představuje zásadní neoprávněný zásah do dalších osobnostních práv tímto násilným aktem postižené ženy či dívky. Při právním posouzení nároku na peněžité zadostiučinění je třeba rozlišit, o náhradu jakého okruhu újem poškozená usiluje - v úvahu bude nepochybně přicházet nejen satisfakce za zásah do osobnostních práv, ale též kompenzace za újmu na zdraví v podobě bolestného či náhrady za ztížení společenského uplatnění nebo jiné nemajetkové újmy, případně různé kombinace těchto nároků. Aby bylo možné dostat požadavku na rovnost všech před zákonem a vynést rozhodnutí, jež bude nejen adekvátně vypořádávat požadavek na náhradu nemajetkové újmy v rámci konkrétního posuzovaného vztahu, ale též bude odpovídajícím způsobem zasazeno do kontextu sporů obdobných a bude za obdobné újmy přiznávat poškozeným srovnatelné částky (tedy bude usilovat o spravedlivé řešení ve vztahu ke všem poškozeným), musí žalobkyně náležitě skutkově vymezit a soud pak právně kvalifikovat a posoudit nárok (nároky), jehož se poškozená domáhá. Pro stanovení náhrady nemajetkové újmy u znásilněné ženy je proto rozhodující, zda jde („jen“) o zásah do osobnostních práv (zejména svobody rozhodování v sexuálních vztazích a důstojnosti), anebo (i) o zásah do zdraví, u nějž se odčítá újma podle míry dočasných obtíží (bolest), trvalých zdravotních následků (ztížení společenského uplatnění) či dalších, sem nepodřaditelných, újem spojených s poškozením zdraví.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 25 Cdo 2077/2024-418 ze dne 27.2.2025)

Nejvyšší soud rozhodl v právní věci žalobkyně: AAAAA (pseudonym), zastoupená JUDr. BBBBB (pseudonym), advokátem, proti žalovanému: CCCCC (pseudonym), zastoupený Mgr. DDDDD (pseudonym), advokátem, o 1 298 074 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v XY pod sp. zn. 6 C 94/2021, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v XY ze dne 11. 3. 2024, č. j. 21 Co 483/2023-393, tak, že dovolání proti části výroku rozsudku odvolacího soudu o platební povinnosti ve výši 905 584 Kč s příslušenstvím se zamítá. Ve zbyvajícím rozsahu se dovolání odmítá.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se domáhala náhrady újmy způsobené dlouhodobým násilným chováním žalovaného, který ji v rámci mimomanželského vztahu po dobu zhruba pěti let soustavně nutil násilím a výhrůžkami k pohlavním stykům, vydíral ji hrozbami zveřejnění intimních fotografií a záznamů, neoprávněně ji sledoval a v jednom případě dehonestoval veřejně vystaveným nápisem. Požadovala zaplacení částek 1 298 074 Kč (náhrada nemajetkové újmy) a 9 680 Kč (náklady za znalecký posudek) s příslušenstvím; první z nich odůvodnila újmu na přirozených právech, konkrétně ztížením společenského uplatnění, a po vypracování znaleckého posudku k trvalým zdravotním následkům žalobu upravila tak, že z tohoto titulu požadovala 392 490 Kč, zatímco zbyvajících 905 584 Kč označila za další nemajetkovou újmu na zdraví. Upravené vymezení nároků odůvodnila tím, že v důsledku trestné činnosti žalovaného se potýkala a stále se potýká s obtížemi jako „reminiscence, prohloubení narušení spánku, somatizace, zásah do soukromí a do důstojnosti a stalking“. Do důstojnosti a soukromí žalobkyně bylo zasazeno zejména tím, že ji žalovaný dlouhodobě přinutil k sexuální podřízenosti, vedl si o všem podrobné záznamy, pronásledoval ji a hrozil intimní

materiály zveřejnit či předat rodinným příslušníkům. Ostatně tím, že celá věc byla veřejně projednávána v rámci trestního řízení, dostaly se citlivé informace na veřejnost a její rodina, přátelé, kolegové (i široká veřejnost) znají nyní podrobnosti z jejího sexuálního života.

2. Okresní soud v XY rozsudkem ze dne 31. 5. 2022, č. j. 6 C 94/2021-360, uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni 1 298 074 Kč s příslušenstvím a rozhodl o náhradě nákladů řízení a o soudním poplatku. Vyšel ze zjištění, že žalovaný byl rozsudkem Krajského soudu v XY ze dne 24. 7. 2020, č. j. 9 T 11/2019-2608, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v XY ze dne 15. 12. 2020, sp. zn. 10 To 99/2020, pravomocně odsouzen k úhrnnému nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 8,5 let za zločiny znásilnění, sexuálního nátlaku a vydírání a za přečin nebezpečného pronásledování, kterých se dopustil ve vztahu k žalobkyni jako poškozené. V různých obdobích v průběhu od přesně nezjištěného dne první poloviny roku 2013 do ledna 2019 na různých místech

1) pod pohružkou zaslání jejích intimních fotografií jejímu manželovi, rozšíření těchto fotografií po XY a zveřejnění jejich mileneckého vztahu, a zneužívaje své fyzické převahy a posléze též rezignace poškozené, a dále přes její zjevnou nevoli, s četností až šestkrát týdně nutil žalobkyni k souložím a orálním a análním pohlavním stykům, přičemž při vykonávání pohlavních styků zpravidla odmítal respektovat poškozenou namítanou menstruaci či bolesti hlavy či břicha, a anální pohlavní styky, při kterých ji držel za boky, vykonával i přesto, že ho poškozená prosila, že nechce, říkala mu, že ji to bolí, a brečela,

2) požadoval po poškozené, aby se vyfotila vkleče na čtyřech před zrcadlem tak, aby byl vidět detail jejího přirození, a fotky mu poslala e-mailem s tím, že pokud mu nevyhoví, vyfotí si ji on sám a ona nad tím nebude mít kontrolu, a prozradí jejich milenecký vztah jejímu manželovi, přičemž poškozená mu z obavy ze splnění vyhrůžky a za situace, kdy jí i při jiných příležitostech hrozil zasláním jejích intimních fotografií jejímu manželovi a zveřejněním jejich mileneckého vztahu, vyhověla a přesně nezjištěný počet fotografií vyfotila a poslala mu je,

3) poté co se poškozená opakovaně pokoušela ukončit jejich vztah, pod pohružkou zaslání jejích intimních fotografií jejímu manželovi, rozšířením těchto fotografií po XY a zveřejněním jejich mileneckého vztahu, požadoval po poškozené, aby se s ním i nadále stýkala a udržovala s ním intimní vztah, přičemž po 8. 10. 2018, kdy poškozená vztah definitivně ukončila, až do svého zadržení dne 10. 1. 2019 jí na podporu svých výhrůžek e-mailem a SMS zprávami na ukázkou zasílal její intimní fotografie, které měl, a statistiku jejich sexuálních styků, kterou si vedl, a dále DVD, na němž jsou nahrané jednak její intimní fotografie, jednak tajně pořízené videonahrávky zachycující ji mimo jiné při pohlavních stycích s žalovaným,

4) poté co se poškozená opakovaně pokoušela ukončit jejich vztah, vyhledával její osobní blízkost tím, že se dožadoval schůzek postupně až šestkrát týdně, v případě, že mu poškozená neodpověděla na SMS zprávy, jezdil za ní do zaměstnání, čekal na ni, resp. pohyboval se na místech, o nichž věděl, že se tam má nacházet, sledoval ji při jejích cestách automobilem, kontroloval, zda se její vozidlo nachází v pracovní době na firemním parkovišti, a pokud tomu tak nebylo, požadoval vysvětlení, až několikrát za den projížděl kolem její kanceláře, prozváněl ji a požadoval, aby se ukázala v okně, vytrvale ji kontaktoval tím, že jí denně zasílal nejméně pět nevyžádaných SMS zpráv a četnost zpráv zvyšoval, pokud odmítala schůzky, zasílal jí řádově i desítky e-mailů denně, vytrvale ji telefonicky kontaktoval, od října 2018 i ze skrytých čísel, sledoval a oslovoval ji přes webové portály, na nichž byla činná, nejméně v 40 případech přešel min. 2,3 m vysoké oplocení pozemku u domu XY v ulici XY ve XY, a dožadoval se u poškozené vstupu do domu, resp. tajně sledoval poškozenou a dění v domě, opakovaně jí na parkovišti jejího zaměstnavatele blokoval auto, požadoval, aby mu hlásila veškeré své aktivity, a pokud tak neučila, požadoval po ní vysvětlení, přičemž vzhledem k tomu, že situace, kdy opustila domov, bral jako příležitost vidět se, minimalizovala poškozená své volnočasové aktivity, a po incidentu z října 2018 z obavy z žalovaného se již mimo domov pohybovala výhradně v

doprovodu manžela, a

5) nastříkal červenou barvou na dva stromy u parkoviště před budovou smuteční síně v ulici XY ve XY nápis „AAAAA je coura“, které následně poté, co byl nápis znečitelněn, nastříkal tentýž nápisem zelené barvy zde a červenou barvou na dva stromy v lesním porostu u ulice XY.

Následkem protiprávního jednání žalovaného se u žalobkyně v říjnu roku 2018 rozvinula posttraumatická stresová porucha, která přetrvávala minimálně do 14. 10. 2019, projevující se zejména plačtivostí, depresivním laděním, zvýšenou lekavostí a ostražitostí, tendencí vyhýbat se sociálním kontaktům, zhoršeným soustředěním. Částku 392 490 Kč za ztížení společenského uplatnění soud stanovil podle znaleckého posudku na základě Metodiky k nemajetkové újmě na zdraví a důvodným shledal i nárok na náhradu další nemajetkové újmy v částce 905 584 Kč.

3. Krajský soud v XY rozsudkem ze dne 11. 3. 2024, č. j. 21 Co 483/2023

-393, k odvolání žalovaného rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a po právní stránce uvedl, že protiprávním jednáním žalovaného bylo zasaženo do osobnostních práv žalobkyně, což je třeba kompenzovat, a v plném rozsahu převzal závěry okresního soudu. Za klíčová ustanovení označil odvolací soud zejména § 81 odst. 1 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, dále též „o. z.“ a § 81 odst. 2 a § 86 o. z., které cílí na ochranu přirozených práv člověka a v kontextu této věci zejména lidskou důstojnost a soukromí jedince. Základ nároku žalované na náhradu za nemajetkovou újmu je pak dán ustanoveními § 2951, § 2956 a § 2958 o. z. Útrapy psychického, ale i fyzického rázu, které žalobkyně v průběhu protiprávního jednání žalovaného zažívala a v jejichž důsledku se u ní nakonec rozvinula posttraumatická duševní porucha, je nutné považovat za součást nemajetkové újmy na jejích přirozených právech. Obsahem § 2958 o. z. je vedle bolestného a ztížení společenského uplatnění i tzv. další nemajetková újma (jako složka nemajetkové újmy na zdraví), kam podle odvolacího soudu spadá nárok žalované na 905 584 Kč a s ohledem k povaze, intenzitě a dlouhodobosti jednání žalovaného představuje tato částka přiměřenou náhradu. Odvolací soud také odkázal na judikaturu Ústavního soudu, podle níž jsou-li plně a spravedlivě odškodněny konkrétně označené újmy, není z pohledu ústavního práva překážkou, do které kategorie nároků byly obecnými soudy zařazeny.

II. Dovolání a vyjádření k němu

4. Rozsudek odvolacího soudu v celém jeho rozsahu napadl žalovaný dovoláním, jehož přípustnost spatřuje v tom, že se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. Jako dovolací důvod uvádí nesprávné právní posouzení věci. Namítá, že nárok na náhradu další nemajetkové újmy v částce 905 584 Kč by podle ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu k § 2958 o. z. vůbec být přiznán neměl. Další nemajetková újma totiž doléhá na jiné situace, než jsou zásahy do soukromí a do důstojnosti a následky související s posttraumatickou stresovou poruchou. Dovolatel jako příklady další nemajetkové újmy uvádí nároky, které jsou „spojeny se zásahem do zdraví, který nespočívá v přechodné bolesti ani ve fyzické či psychické újmě dlouhodobého (trvalého) charakteru, nýbrž jde o specifické okolnosti vymykající se obvyklému průběhu léčby a stabilizace zdravotního stavu, tedy okolnosti, které nenastávají pravidelně, ale zvyšují intenzitu utrpěné újmy na zdraví nad obvyklou míru (rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1. 11. 2017, sp. zn. 25 Cdo 2245/2017).“ Konkrétně pak dovolatel ve výše citovaném rozhodnutí poukazuje na konkrétní příklady další nemajetkové újmy jako „nemožnost zúčastnit se pracovní či studijní stáže, sportovního utkání...nemožnost strávit s osobami blízkými Vánoce.“ Ve výsledku tak byla žalobkyně nesprávně odškodněna za tvrzené posttraumatické stavy dvakrát.

5. Druhou právní otázkou namítanou v dovolání je nepřiměřená výše náhrady. Soud prvního stupně

nijak neodůvodnil, jak k částce 905 584 Kč dospěl, tedy tato částka neměla být vůbec přiznána, ale navíc k její výši zcela absentuje odůvodnění. Tím podle dovolatele rozhodovaly soudy nižších stupňů podle své libovůle, a to ve snaze vyhovět žalobě v celém rozsahu. Dovatel poukazuje na skutkově obdobné případy, kdy ovšem byla přiznána mnohem nižší částka než v této věci (např. rozhodnutí Vrchního soudu Praze ze dne 23. 2. 2021, sp. zn. 10 To 111/2020, kterým byla poškozené přiznána částka 200 000 Kč, jako náhrada další nemajetkové újmy, neboť poškozená byla znásilněna manželem své sestry).

6. Třetí právní otázkou, kterou odvolací soud posoudil odlišně od ustálené rozhodovací praxe, je okolnost, že k nároku vyplývajícímu z titulu nemajetkové újmy bylo tvrzení žalobkyně nahrazeno pouhým odkazem na důkaz. Žalobkyně totiž podle dovolatele v rámci řízení vůbec netvrdila ani neprokazovala, že jí například tím, že dovatel na veřejných místech vytvořil nápisy „AAAAA je coura“, byla způsobena újma. Soud prvního stupně i tak o tuto situaci opřel odůvodnění svého rozhodnutí, čímž dovolateli neumožnil se ke konkrétní situaci vyjádřit a účinně bránit. Dovatel navrhl, aby dovolací soud napadený rozsudek společně s rozsudkem soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil okresnímu soudu k dalšímu řízení.

7. Žalobkyně ve vyjádření k dovolání uvedla, že v posuzované věci jsou dány okolnosti, které nenastávají pravidelně a které zvyšují intenzitu utrpené újmy na zdraví nad míru obvyklou. Není pravdou, že je odškodňována dvakrát, neboť část nároku tvoří ztížení společenského uplatnění a druhou náhrada další nemajetkové újmy. Psychické obtíže, jakož i zásah do důstojnosti a soukromí nebyly znalcem z velké části zahrnuty do hodnocení v rámci ztížení společenského uplatnění. Podle nálezu Ústavního soudu ze dne 9. 2. 2021, sp. zn. II. ÚS 1564/20, se v kategorii tzv. dalších nemajetkových újem odškodňuje vše, co nebylo možné zahrnout pod náhradu bolestného či ztížení společenského uplatnění, jako jsou například duševní útrapy způsobené psychickou újmou. K druhé otázce vymezené v dovolání žalobkyně poukazuje na skutečnost, že obtíže a jednání žalovaného musela trpět více než pět let, což nelze porovnávat s namítanými příklady z judikatury, jelikož si žalobkyně není vědoma existence skutkově shodného případu, se kterým by bylo možné výši nároku na náhradu další nemajetkové újmy porovnat. Konečně není podle žalobkyně pravdou, že by své skutečnosti netvrdila a ničím nedokazovala a ani že by se k těmto skutečnostem neměl žalovaný možnost vyjádřit a účinně se bránit. Žalobkyně neargumentovala celým spisem, ale odkazem na konkrétní listinu (rozsudek trestního soudu), jakož i na konkrétní výrok o vině. Navrhla, aby Nejvyšší soud dovolání žalovaného jako nepřipustné odmítl, popř. aby dovolání jako nedůvodné zamítl a přiznal žalobkyni náhradu nákladů dovolacího řízení.

III. Přípustnost dovolání

8. Nejvyšší soud jako soud dovolací v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2022 (viz čl. II a XII zákona č. [286/2021](#) Sb.), dále jen „o. s. ř.“ Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., a je přípustné pro právní otázku nároku na náhradu nemajetkové újmy způsobené ženě znásilněním a dalšími útoky na její tělesnou a duševní integritu, která v daných skutkových souvislostech nebyla dosud Nejvyšším soudem vyřešena.

9. Přípustnost dovolání se týká jen části výroku o náhradě další nemajetkové újmy na zdraví ve smyslu § 2958 o. z. ve výši 905 584 Kč s příslušenstvím. Dovatel sice napadl rozsudek odvolacího soudu v celém rozsahu, tedy i ve vztahu k odškodnění trvalých zdravotních následků částkou 392 490 Kč s příslušenstvím včetně nákladů na znalecký posudek, avšak k této části výroku nesnáší žádnou argumentaci, takže přípustnost dovolání v tomto rozsahu nemůže být založena. Protože je Nejvyšší soud vázán uplatněnými dovolacími důvody, dovolání v tomto rozsahu podle § 243c odst. 1

o. s. ř. odmítl.

IV. Důvodnost dovolání

10. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání není důvodné.

11. Podle § 81 odst. 1 o. z. chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého.

12. Podle § 81 odst. 2 o. z. požívají ochrany zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy.

13. Podle § 2894 odst. 2 o. z. nebyla-li povinnost odčinit jinému nemajetkovou újmu výslovně ujednána, postihuje škůdce, jen stanoví-li to zvlášť zákon. V takových případech se povinnost nahradit nemajetkovou újmu poskytnutím zadostiučinění posoudí obdobně podle ustanovení o povinnosti nahradit škodu.

14. Podle § 2951 odst. 2 o. z. nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadostiučiněním. Zadostiučinění musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy.

15. Podle § 2956 o. z. vznikne-li škůdci povinnost odčinit člověku újmu na jeho přirozeném právu chráněném ustanoveními první části tohoto zákona, nahradí škodu i nemajetkovou újmu, kterou tím způsobil; jako nemajetkovou újmu odčiní i způsobené duševní útrapy.

16. Podle § 2957 o. z. způsob a výše přiměřeného zadostiučinění musí být určeny tak, aby byly odčiněny i okolnosti zvláštního zřetele hodné. Jimi jsou úmyslné způsobení újmy, zvláště pak způsobení újmy s použitím lsti, pohružky, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci, násobením účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost, nebo v důsledku diskriminace poškozeného se zřetelem na jeho pohlaví, zdravotní stav, etnický původ, víru nebo i jiné obdobně závažné důvody. Vezme se rovněž v úvahu obava poškozeného ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví, pokud takovou obavu hrozba nebo jiná příčina vyvolala.

17. Podle § 2958 o. z. při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu poškozeného peněžitou náhradou, vyvažující plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy; vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.

18. Nemajetková újma se v obecné rovině projevuje v těžce definovatelné sféře vnímání obtíží, nepohodlí, stresu, obav a jiných nežádoucích účinků spojených se zásahem zejména do základních lidských hodnot. Dílčí definicí (§ 2956 část věty za středníkem o. z.) bez patřičného obsahového vymezení je poukaz na duševní útrapy, které se mohou rovněž projevit jako nepříznivý následek zásahu do přirozených práv člověka. Jde o stav, kdy vnímání účinků zásahu přesáhne úroveň diskomfortu běžnou pro obvyklé (byť nepříznivé) životní situace a projeví se v silnější intenzitě pocíťovaných nesnází již jako výrazně nepříznivé, úkorně až bolestně prožívaná záležitost. Vedle případů, kdy je náhrada případné nemajetkové újmy mezi účastníky sjednána, stanoví se v návaznosti na § 2894 odst. 2 o. z. zvláštní okruh případů, kdy nastupuje povinnost škůdce hradit i nemateriální újmu, pokud to ovšem zákon připouští. Takový případ buď vymezí výslovně zákon (např. § 2543 o. z. zakládající nárok na náhradu újmy za narušení dovolené či § 2988 o. z. o nemajetkových újmách z nekalé soutěže), nebo jde o typové nároky (např. § 2958 o. z. o újmách vyvolaných

ublížením na zdraví či § 2959 o. z. o újmách pozůstalých osob při ztrátě osoby blízké) anebo lze použít obecnou normu § 2956 o. z., podle níž se náhrada poskytuje, jestliže se škodlivý zásah dotkl přirozených práv upravených v první části zákona, přičemž demonstrativním výčtem jsou v § 81 odst. 2 o. z. uváděny život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy.

19. V posuzované věci je předmětem řízení nárok ženy, vůči níž se žalovaný po dlouhou dobu dopouštěl úmyslné násilné trestné činnosti doprovázené celou řadou dalších útoků manipulativního, dehonestativního a vyděračského charakteru. Je proto nutné posoudit, jakou povahu mají neoprávněné zásahy do soukromí a do důstojnosti, jak je žalobkyně skutkově vymezila a pojmenovala při úpravě žaloby, a zda a v jakém rozsahu zakládají důvod pro odškodnění. Další nemajetkové újmy na zdraví (jak nárok kvalifikoval odvolací soud) jsou třetím dílčím nárokem podle § 2958 o. z., a to vedle nároku na bolestné a na náhradu za ztížení společenského uplatnění. Z rozhodovací praxe plyne, že výklad tohoto pojmu není striktně vymezen, a dává tedy možnost do této kategorie zahrnovat situace, které nelze odškodnit v rámci ostatních dvou nároků. Všem těmto třem dílčím nárokům (část právníkové literatury je dokonce považuje za jediný, pouze vnitřně strukturovaný nárok) je společné, že úzce souvisejí se zásahem do nehmotného statku, kterým je lidské zdraví – podle návěti tohoto ustanovení jsou podmíněny tím, že poškozenému bylo ublíženo na zdraví. Tato úprava tak pokrývá újmy vyvolané zásahem do základní lidské hodnoty, jíž je zdraví, tudíž je zde zákonnou podmínkou následek diagnostikovaný z hlediska lékařské vědy, popsáný a klasifikovaný medicínskými postupy. Například Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví (MKF), vypracovaná Světovou zdravotnickou organizací (WHO), definuje zdraví jako stav úplné fyzické, mentální a sociální pohody, a nikoli pouze jako nepřítomnost nemoci či postižení. Tato klasifikace popisuje situaci každé osoby v řadě domén vztahujících se k funkčnímu stavu, včetně tělesných funkcí, aktivit a participace, zohledňuje také faktory prostředí, a nehodnotí tedy pouze nemoc nebo diagnózu, ale celkovou funkčnost člověka v jeho životním prostředí. Celosvětově používaná Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN-10) se pak zaměřuje na identifikaci a kódování nemocí, zranění a jiných zdravotních stavů, hodnotí negativní stavy pacienta z pohledu medicíny s tím, že se primárně soustředí na patologické a fyziologické změny. Je tedy namístě podle § 2958 o. z. odškodňovat dočasné či trvalé obtíže spojené s tím, že škodní událost zasáhne zdraví poškozeného subjektu způsobem, který je podřaditelný některé z těchto medicínských nomenklatur.

20. Není tedy vyloučeno sem zahrnout i újmu psychickou, pokud byla způsobena v souvislosti se zásahem do zdraví. Ve shodě s nálezkem Ústavního soudu (zejména nálezy ze dne 9. 2. 2021, sp. zn. II. ÚS 1564/20, a ze dne 27. 6. 2023, sp. zn. I. ÚS 1222/22) je třeba uplatnit princip tzv. plné náhrady újmy na zdraví, kdy je nezbytné v rámci dalších nemajetkových újem podle § 2958 o. z. odškodnit vše, co nebylo možné zahrnout pod bolest či ztrátu společenského uplatnění, nicméně i v kontextu odkazovaných nálezů má být § 2958 o. z. vykládán tak, že odčiněno má být vše, co bylo poškozenému ublížením na zdraví způsobeno, a jakýkoliv negativní dopad do sféry poškozeného je hoden odškodnění. Proto je nutné rozlišovat nemajetkovou újmu vyvolanou zásahem do zdraví a projevující se medicínsky klasifikovatelnými obtížemi od nemajetkových újem vyvolaných zásahem do ostatních přirozených práv (byť třeba i v souvislosti nebo tímtéž jednáním vedoucím k poškození zdraví). Z podstaty ustanovení § 2958 o. z. totiž plyne, že cílí jen na zásah do zdraví, a proto jen při poškození zdraví lze případně odškodňovat i třetí kategorii, tj. další nemajetkové újmy. V ostatních případech, kdy nemajetková újma vzniká bez poškození zdraví či nezávisle na něm, je přesnější nárok podřadit pod náhradu nemajetkové újmy způsobené zásahem do ostatních přirozených práv podle ustanovení § 2956 o. z. Při nedostatečném rozlišení jednotlivých základních hodnot tvořících mnohovrstevnou osobnost člověka (při paušalizujícím podřazení jednotlivých složek pod § 2958 o. z.) by paradoxně mohlo dojít k nežádoucí situaci, že zásahy nemedicínské povahy by nemohly být samostatně odškodněny, pokud by napadení poškozeného nevyvolalo újmu na zdraví.

21. Není pochyb o tom, že znásilnění je závažným útokem na fyzickou a duševní integritu osoby (zpravidla ženy) a může vést jak ke vzniku fyzické či psychické újmy, ústící v újmu na zdraví, stejně jako bez ohledu na zdravotní následky představuje zásadní neoprávněný zásah do dalších osobnostních práv tímto násilným aktem postižené ženy či dívky. Při právním posouzení nároku na peněžité zadostiučinění je třeba rozlišit, o náhradu jakého okruhu újem poškozená usiluje – v úvahu bude nepochybně přicházet nejen satisfakce za zásah do osobnostních práv (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2021, sp. zn. 25 Cdo 82/2021), ale též kompenzace za újmu na zdraví v podobě bolestného či náhrady za ztížení společenského uplatnění nebo jiné nemajetkové újmy, případně různé kombinace těchto nároků. Aby bylo možné dostát požadavku na rovnost všech před zákonem a vynést rozhodnutí, jež bude nejen adekvátně vypořádávat požadavek na náhradu nemajetkové újmy v rámci konkrétního posuzovaného vztahu, ale též bude odpovídajícím způsobem zasazeno do kontextu sporů obdobných a bude za obdobné újmy přiznávat poškozeným srovnatelné částky (tedy bude usilovat o spravedlivé řešení ve vztahu ke všem poškozeným), musí žalobkyně náležitě skutkově vymezit a soud pak právně kvalifikovat a posoudit nárok (nároky), jehož se poškozená domáhá. Pro stanovení náhrady nemajetkové újmy u znásilněné ženy je proto rozhodující, zda jde („jen“) o zásah do osobnostních práv (zejména svobody rozhodování v sexuálních vztazích a důstojnosti), anebo (i) o zásah do zdraví, u něž se odčítá újma podle míry dočasných obtíží (bolest), trvalých zdravotních následků (ztížení společenského uplatnění) či dalších sem nepodřaditelných újem spojených s poškozením zdraví (další nemajetkové újmy), viz například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2023, sp. zn. 25 Cdo 1898/2022, a podle předchozí právní úpravy (zákon č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, účinný do 31. 12. 2013) především rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2014, sp. zn. 8 Tdo 46/2013, publikovaný pod č. 14/2014 Sbírky soudních a stanovisek, část trestněprávní (dále jen „Sb. rozh. tr.“).

22. V nyní projednávané věci odvolací soud všechno psychické strádání, které nebylo jako trvalé zdravotní následky odškodněno částkou 392 490 Kč z titulu ztížení společenského uplatnění, a to zejména důsledky zásahů do soukromí a do důstojnosti, pronásledování, shromažďování a zneužívání intimních materiálů a vydírání, podřadil pod další nemajetkové újmy na zdraví podle § 2958 o. z. Z povahy tohoto ustanovení však nelze všechna tato negativní působení mít za následek ublížení na zdraví, i když jsou se zdravotními následky do určité míry propojena a ve vnímání poškozené se bezpochyby subjektivně prolínají. Z hlediska právní kvalifikace jde o zásah do jiných nemajetkových hodnot, než je zdraví, totiž soukromí, důstojnost, ale také projevy osobní povahy, které patří mezi typická přirozená práva chráněná ustanoveními první části občanského zákoníku (§ 81 odst. 2, § 82, § 86 o. z.). K zásahu do důstojnosti a projevů osobní povahy v konkrétní věci sice došlo souběžně se zásahem žalovaného do zdraví žalobkyně, nicméně se na tento samostatný segment osobnostních práv aplikuje již výše zmíněný § 2956 o. z., kdy zásah do těchto jiných dílčí složek osobnosti založí nárok, který není další nemajetkovou újmou podle § 2958 o. z.

23. Lze poukázat i na systematiku trestněprávních předpisů, podle nichž jednání žalovaného, za které byl trestními soudy odsouzen, spočívalo ve spáchání primárně trestných činů upravených v části druhé, hlavě III zákona č. [40/2009](#) Sb., trestního zákoníku, tedy trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. Trestný čin znásilnění tak implicitně zasahuje do osobnostního práva, jímž je konkrétně důstojnost člověka. V tomto případě je tedy vedle náhrady za ztížení společenského uplatnění zcela opodstatněno i zadostiučinění podle § 81 odst. 2 a § 2956 o. z. Ostatně i judikatura k § 11 a § 13 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku, účinného do 31. 12. 2013, dovozovala, že uplatnění nároků z titulu práva na ochranu osobnosti nesupluje, respektive pouze nedoplňuje a nerozšiřuje rozsah náhrady škody podle § 442 tohoto zákona, nýbrž se jedná o zcela svébytné a samostatné nároky podmíněné rozrůzněnou sférou ochrany, kterou poskytuje občanský zákoník (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2007, 30 Cdo 154/2007, publikovaný v časopise Právní rozhledy, C. H. BECK, č. 23/2007 s. 870). Právo na ochranu osobnosti je upraveno jako jednotné právo, jehož úkolem je v občanskoprávní oblasti zabezpečit respektování osobnosti člověka a její

všestranný svobodný rozvoj. Jde o důležité rozvedení a konkretizaci čl. 7, 8, 10, 11, 13 a 14 Listiny základních práv a svobod. Přitom v tomto jednotném rámci práva na ochranu osobnosti existují jednotlivá dílčí práva, která zabezpečují občanskoprávní ochranu jednotlivých hodnot (stránek) osobnosti člověka jako neoddělitelných součástí celkové fyzické a psychicko-morální integrity osobnosti.

24. Ne zcela přesné podřazení penězi odčiňované újmy pod právní institut dalších nemajetkových újem při poškození zdraví (§ 2958 o. z.) odvolacím soudem však nemusí nutně znamenat nesprávnost rozhodnutí o náhradě újmy jako takové, pokud bylo za požadovaný nárok, jehož povaha byla skutkově dostatečně přesně vymezena, poskytnuto spravedlivé a přiměřené odškodnění v návaznosti na jeho povahu, kterou soud popsal, posoudil a zvážil její podstatné aspekty. Ostatně i Ústavní soud konstatuje, že za situace, kdy jsou tyto konkrétně označené újmy plně a spravedlivě odškodněny, není z pohledu ústavního pořádku překážkou, do které právní kategorie byly obecnými soudy zařazeny (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 9. 2. 2021, sp. zn. II. ÚS 1564/20). V tomto ohledu tak Nejvyšší soud neshledává v právní kvalifikaci použité odvolacím soudem zásadní pochybení, které by mělo za následek nesprávnost rozhodnutí, co do způsobilosti předmětných újem založit nárok na odškodnění.

25. Další otázkou, kterou se Nejvyšší soud zabýval, je výše náhrady. Žalobkyni byly přiznány částky 392 490 Kč za ztížení společenského uplatnění a 905 584 Kč z titulu další nemajetkové újmy. Ze znaleckého posudku ke ztížení společenského uplatnění je zřejmé, že ostatní namítané újmy zařazené soudy nižších stupňů do další nemajetkové újmy nebyly v rámci náhrady za ztížení společenského uplatnění odškodněny, proto nelze přisvědčit dovolací námitce, že žalobkyně byla za tytéž obtíže odškodňována dvakrát. Soudy obou stupňů vzaly v potaz povahu, délku a intenzitu jednání žalovaného, čímž dovodily přiměřenost částky necelého milionu korun za náhradu dalších nemajetkových újem. Respektovaly tak obecné požadavky formulované ustálenou soudní judikaturou, aby byl při stanovení výše peněžité náhrady použit princip proporcionality též tím způsobem, že soud porovná částky této náhrady přisouzené v jiných případech, a to nejen v obdobných (které se s projednávanou věcí v podstatných znacích shodují), ale i v dalších, v nichž se jednalo o zásah do jiných osobnostních práv. Každý případ je jedinečný a přes judikaturou nastavená obecnější východiska je třeba vždy zkoumat, v čem se posuzovaný případ shoduje se srovnávanou věcí a v čem se naopak odlišuje od případů jiných.

26. V nyní posuzované věci hraje klíčovou roli povaha a intenzita úmyslného protiprávního jednání žalovaného, kterou žalobkyně musela snášet po dobu delší než 5 let, což odvolací soud nepřehlédl a bral v potaz. Ze skutkových zjištění, která nepodléhají dovolacímu přezkumu, vyplývá, že žalobkyně se sice původně s žalovaným sexuálně stýkala dobrovolně, nicméně poté, co chtěla tento nemanželský poměr opustit, přerostlo počínání žalovaného rozsahem a způsoby popsanými podrobně v odsuzujícím trestním rozsudku v dlouhodobé systematické vynucování si pohlavních styků, tedy byla masivním způsobem zasažena důstojnost žalobkyně a její svobodné rozhodování v intimní sféře. Bez ohledu na to, že popsané působení vedlo k újmě na zdraví, je tu samostatně stojící nárok na náhradu nemajetkové újmy vyvolané zásahem do dalších základních lidských práv. V důsledku setrvalého ponižování a vydírání žalobkyně po tuto dobu ztratila možnost žít a rozhodovat se podle svého, byla vystavena neustálému strachu a stresu ze stupňujícího se nátlaku ze strany dovolatele. Byla zcela pod jeho kontrolou, musela se mu hlásit a sdělovat svůj denní program, podrobovat se všem jeho příkazům a přáním. Přehlédnout nelze ani mnohočetné zásahy do projevů osobní povahy vykonávané opakovaným fotografováním a filmováním sexuálních aktivit a choulostivých částí těla žalobkyně. Odvolací soud zmínil i hanobící nápis na adresu žalobkyně, který dovolatel umístil do veřejných míst.

27. Odvolacímu soudu proto nelze vytýkat nesprávné právní posouzení věci při stanovení výše peněžité náhrady. Ustanovení § 2951 odst. 2 o. z. (v návaznosti na § 2956 o. z.) je ohledně rozsahu

náhrady právní normou s relativně neurčitou hypotézou, neboť nestanoví žádná konkrétní kritéria, pouze odkazuje na princip přiměřenosti (proporcionality), takže přenechává soudní praxi, aby definovala okruh okolností obvykle významných pro vystižení negativního dopadu újmy do sféry poškozeného a aby podle nich a podle svého uvážení v každém jednotlivém případě odůvodnila výši náhrady. Tomu odpovídající úvahu odvolacího soudu pak dovolací soud reviduje, jen pokud by byla zjevně nepřiměřená. O takový případ se v dané věci nejedná. Odvolací soud vzal v úvahu všechny rozhodné skutečnosti a okolnosti případu, které v řízení vyšly najevo, žádnou nepominul a jeho úvaha neobsahuje žádný logický rozpor.

28. Lze doplnit, že přisouzená částka těsně přes 900 000 Kč odpovídá i základnímu nastavení proporcí při odčítování různých druhů nemajetkových újem v soudní praxi, která jako srovnávací měřítko po roce 2014 používá statistický údaj, jímž je průměrná hrubá měsíční nominální mzda na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství (vyhlašováno čtvrtletně a ročně Českým statistickým úřadem), zpravidla za kalendářní rok předcházející roku, v němž nastala okolnost významná pro stanovení výše náhrady (srov. zejména rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2021, sp. zn. 25 Cdo 1361/2021, č. [90/2022](#) Sb. rozh. obč., k náhradě za ztížení společenského uplatnění, ze dne 24. 2. 2022, sp. zn. 25 Cdo 2207/2020, č. [7/2023](#) Sb. rozh. obč., k náhradě za bolest, ze dne 19. 9. 2018, sp. zn. 25 Cdo 894/2018, č. [85/2019](#) Sb. rozh. obč., k náhradě pozůstalých za ztrátu osoby blízké, a ze dne 15. 7. 2021, sp. zn. 25 Cdo 3402/2019, č. [50/2022](#) Sb. rozh. obč., k náhradě za nezákonné převzetí do ústavní péče). Z tohoto pohledu odkazované rozhodnutí sp. zn. 8 Tdo 46/2013, č. [14/2014](#) Sb. rozh. tr., přisouzenou částkou 500 000 Kč za jednorázový akt znásilnění odpovídalo zhruba dvacetinásobku této statistické veličiny v letech 2013 až 2014. Pak je zřejmé, že v nyní posuzované věci žalobkyní požadovaná a odvolacím soudem přiznaná částka převýšila takto nastavené finanční východisko (zmiňovaná průměrná mzda za rok 2018 činila 31 885 Kč, tedy její dvacetinásobek dosáhl necelých 640 000 Kč) zhruba o necelých padesát procent, což lze považovat za poměrně minimální úpravu s ohledem na celou řadu okolností, které odůvodňují zvýšení náhrady. Mezi ně patří úmyslné zavinění a jistá forma zveřejnění záležitosti či její hrozba (obojí naplňuje důvody pro zvýšení náhrady podle výslovné dikce § 2957 o. z.) a především dlouhodobost a intenzita působení žalovaného, které zasáhlo do více složek osobnostní integrity poškozené. Je tedy zřejmé, že přiznaná výše náhrady není nepřiměřeně vysoká a není důvod závěr odvolacího soudu v tomto směru revidovat.

29. Konečně zbývá doplnit, že důvodnost dovolání není založena ani dovolací námitkou, že u nároku na náhradu nemajetkové újmy nelze nahradit povinnost tvrzení žalobkyně pouhým odkazem na důkaz. Soud prvního stupně měl podle dovolatele při svém rozhodnutí vycházet z důvodů, které žalobkyně v průběhu celého řízení vůbec nezmiňovala. Z obsahu spisu ovšem vyplývá, že soudkyně v rámci jednání před soudem prvního stupně účastníkům sdělila, že bude vycházet z obsahu pravomocného trestního rozsudku ohledně zjištění o jednání dovolatele, která naplnila znaky skutkové podstaty konkrétních trestných činů, a o následcích tohoto jednání. To odpovídá i tomu, že žalobkyně mimo jiné svá tvrzení podpořila odkazem na předcházející trestní rozhodnutí. Výhrada dovolatele, že žalobkyně odkazovala na celé znění spisu, je lichá, neboť ke svému tvrzení v žalobě jako důkaz označila jednotlivě obě konkrétní listiny (odsuzující trestní rozsudky) a i konkrétní pasáž (výrok o vině). Obsahem těchto rozhodnutí byly i otázky, o kterých dovolatel tvrdí, že neměl možnost se jim jakkoliv účinně bránit. Argumentace žalobkyně však není nijak překvapivá, dovolateli byla známa již od počátku řízení.

30. I odvolací soud vycházel zejména z trestních rozsudků, resp. z jejich výroků o vině (§ 135 o. s. ř.), podle ustáleného pravidla, že soudy v občanském soudním řízení jsou vázány výrokem o vině pravomocného rozsudku o spáchání trestného činu, a to v rozsahu daném tím, do jaké míry jsou znaky skutkové podstaty trestného činu zároveň významnými okolnostmi pro rozhodnutí o uplatněném nároku. Závěry o konkrétním jednání pachatele, jímž byla naplněna skutková podstata

trestného činu, obsažené ve výroku o vině trestního rozsudku pak představují v občanském soudním řízení závazně vyřešenou předběžnou otázku. Soud však není vázán v otázce rozsahu a výše škody, neboť rozhodnutí vydané v trestním řízení posuzuje škodu pouze z hlediska pojmových znaků trestného činu, nikoliv z hlediska občanskoprávní odpovědnosti za škodu. Odvolací soud tak oprávněně posoudil výši náhrady za nemajetkové újmy, jestliže pro tyto potřeby zohlednil rozsudky trestních soudů. Tyto rozsudky byly jako důkazy řádně označeny v žalobě společně s tvrzením ohledně jednotlivých předpokladů povinnosti k náhradě újmy.

V. Závěr

31. Ze všech uvedených důvodů je zřejmé, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správné, proto Nejvyšší soud dovolání žalovaného v rozsahu odpovídajícím přípustnosti dovolání podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Další články:

- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)